

Slovo k povzbuzení na pondělí 1. března 2021, na pondělí po 2. neděli postní
Biblická čtení: Dan 9,4b-10; Ž 79; Lk 6,36-38

Milé sestry, milí bratři,

den co den nasloucháme biblickým textům postních dnů, Božímu slovu, které nám chce pomoci k vnitřnímu obrácení, nejvlastnějšimu smyslu celé postní doby. I dnešní čtení jsou taková a navíc jsou velmi výrazná.

První je z pozoruhodné knihy Danielovy. V řeckém a potažmo křesťanském kánonu starozákonních knih ji řadíme mezi Proroky, zatímco hebrejský neboli palestinský kánon Starého zákona ji řadí mezi Spisy: Daniel, hlavní aktér knihy, je prorockým duchem obdařeným mladíkem v době babylónského vyhnanství. Ve skutečnosti se jedná – co do svého stylu i obsahu – v první řadě o knihu apokalyptickou. Formou barvitého vyprávění o mladíkovi Danielovi a jeho družích na začátku babylónského vyhnanství odkrývá skrytá Boží tajemství (*apokalypsis* doslova znamená „odkrytí věcí skrytých“), aby své čtenáře povzbudila a pomohla jim k obrácení.

Knihy vzniká v době, kdy starozákonní proroci již více než dvě staletí mlčí. Je sepsána v polovině 2. století, to znamená v jedné z dalších nejtěžších dob pro Izrael, v době násilné helenizace a pronásledování zbožných židů za vlády Antiocha IV. Epifana (syrského krále z dynastie Seleukovců, která po smrti Alexandra Makedonského ovládla asijskou část jeho říše).

Literární druh a dějinné okolnosti vzniku knihy Daniel jsou pro její snazší a snad i hlubší pochopení poměrně důležité: Máme v ní totiž hledat nejprve odkrytí Božích pravd – pravd o Boží blízkosti, o smyslu toho, co se děje, a o našem obrácení – zvláště v dobách nějakého (vnějších) ohrožení či vyhnanství, v dobách tísně, mravního a náboženského úpadku, v čase strachu a úzkosti.

V takové době kniha vznikla, možná pro podobnou dobu je zejména napsána a v ní má být obzvláště čtena. Vzhledem k tomu, co se nyní děje, asi nebude příliš pochyb, jak aktuálně může zaznít apokalyptické poselství knihy Daniel právě v našem čase...

Dnes máme před sebou část Danielovy kající modlitby: Daniel se sklání před Božím majestátem, pokorně přijímá tiseň svou i celého svého lidu, babylónské vyhnanství, a chápe je jako trest za nevěrnost a za spáchané hříchy, které doznává a vyznává. «Zhřešili jsme, provinili jsme se, jednali jsme bezbožně, vzbouřili jsme a odchýlili od přikázání a nařízení... Tobě, Pane, sluší přiznat spravedlnost, nám však hanbu na tváři, jako se dnes skutečně hanbí judští mužové i jeruzalémské obyvatelé a všichni Izraelité, blízcí i dalecí, ve všech zemích, do nichž jsi je vyhnal pro nevěrnost, které se vůči tobě dopustili». Zároveň – to bychom slyšeli, kdybychom modlitbu četli dál – Daniel hned znovu prosí o Boží milosrdenství, úpěnlivě o ně volá pro sebe i celý svůj lid, veškerý trest za hřích chápe rovnou jako veliké Boží volání k obrácení, k návratu do země zaslíbené.

I takovéto Danielovo vnímání vyhnanství v rámci kající modlitby můžeme číst jako odkrytí naším očím často skryté, někdy možná i záměrně vytěšňované Boží tajemné pravdy: Různá neštěstí, která na nás dopadají, bolesti, katastrofy, různá ohrožení, vyhnanství, nebezpečí a tak dále mohou být interpretovány také jako trest za naše nepravosti a nevěrnosti, protože hříchů nikdo z nás není prost. Určitě ne ve smyslu nějaké jistoty, že ta či ona tiseň je bezpochyby trestem za ten či onen hřích, takovéto příliš zjednodušující smýšlení je překonáno už samotným Starým zákonem, zejména knihou Job. Nýbrž ve smyslu potřeby naší otevřenosti nebát se v různých pohromách vyčíst také možnost tohoto rozměru trestu za naše nepravosti, za hříchy jednotlivců i celého lidstva, a rozměru úpěnlivého volání k obrácení, které začíná kající modlitbou, kajícím přiznáním vlastních slabostí a vin před tváří Boží (a potažmo svou i ostatních lidí).

Dnešní evangelium nám k tomu dodává, jakým směrem především by se pak naše obrácení mohlo, anebo dokonce mělo ubírat. «Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec... Odpouštějte a bude vám odpuštěno». Vědomí vlastní slabosti a hříšnosti, jejich přiznání v kající modlitbě by nás vždy mělo vést také k většímu milosrdenství k ostatním hříšníkům.

Člověk, který má pocit, že nikdy vážněji nezhřešil, dokáže být někdy velmi tvrdý a nelítostný k slabostem druhých, protože sám vlastně nikdy neprožil skutečnou potřebu Božího odpuštění. Samozřejmě, že tomu tak není vždy, navíc skutečně svatý člověk musí být i milosrdný, ale někdy tomu tak prostě bývá, to přeci známe z dějin i ze současnosti. Proto pohromy doléhají i na spravedlivé, aby i oni si přiznali svou bytostnou slabost a také se třeba stali milosrdnějšími k hříšníkům.

Kdo naproti tomu „má máslo na hlavě“ a přizná si je, kdo uzná a přizná svou slabost a hříšnost a prosí Boha o odpuštění, a to třeba i vyburcován tísní nějaké pohromy, má naději se stát aspoň milosrdným, což může být prvním ovocem jeho obrácení, prvním odčiněním jeho vlastních hříchů.

Neštěstí doléhá ale i na takové, kteří si svůj hřích přiznat nechtějí, stále se jen omlouvají či svalují neustále zodpovědnost jen na ty druhé, sami si chtějí stále stejně žít bez jakéhokoli obrácení, navíc často na úkor druhých, a také se o to třeba různě křečovitě snaží. Na ty někdy pozemské neštěstí dolehne také, protože obzvlášť potřebují obrácení.

Tíha nynější pandemie doléhá na nás na všechny bez rozdílu, dokonce na celý svět. Každý z nás sice její tíži asi prožívá jinak tvrdě a jinak bolestně, každý ale nějak, nikdo z nás z této situace není vyňat (i kdyby si nakrásně odjel někam na Zanzibar či Maledivy).

Všichni tak bez rozdílu – ve světle Danielově – můžeme pandemii a její dopady interpretovat přinejmenším jako určité Boží varování, snad také i jako trest za hříchy nevěrnosti nás lidí (a že jsme všichni přinejmenším nějakou součástí kolektivních struktur hříchu, o tom pochyb být nemůže), samozřejmě s tím, že jak to ve skutečnosti je, ví jenom a jedině Bůh. Všichni jsme nějak více nebo méně hříšníky, všichni potřebujeme Boží odpuštění, všichni jsme voláni k obrácení. Proto bychom všichni – ve světle dnešního slova Kristova – měli mít vždy aspoň soucit s ostatními hříšníky, měli bychom k nim být milosrdní, měli bychom se to učit. Milosrdenství není negace anebo relativizace hříchu, ale jeden z prvních projevů obrácení se k Bohu, Otci v nebesích, a často jediná možnost, jak i druhému k obrácení pomoci: «Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec!» nám dnes v evangeliu řekl sám Boží Syn.